گوجری کی پہلی کتاب
ا
پھ
بھ
Jammu & Kashmir State Board Of School Education
دی جموں اینڈ کشمیر اسٹیٹ بورڈ آف سکول ایجوکیشن

پہلو ایڈیشن :2009
دوجوایڈیشن :2016

نگراں/
اشاعتی صلاح کار

کنیز فاطمہ
ڈائریکٹر اکیڈمک
جوائنٹ سیکرٹری پبلی کیشن

مؤلفین:

- ڈاکٹر جاوید راہی (کوآرڈی نیٹر گوجری)
- منشاء خاکی • محمد جمیل • محمد شکیل

For Free Distribution

دی جموں اینڈ کشمیر سٹیٹ بورڈ آف سکول ایجوکیشن

سیکریٹری جموں اینڈ کشمیر اسٹیٹ بورڈ آف اسکول ایجوکیشن

تاج پرنٹرز (رجسٹرڈ) 69/6A نجف گڑھ روڈ، انڈسٹریل ایریا، موتی نگر، نئی دہلی 15 میں چھپوا کر ٹیکسٹ بکس سیکشن سے شائع کیا۔

Design by: **TAJ PRINTERS**®
Najaf Garh Road, Industrial Area, Moti Nagar New Delhi-15
Mob.: 09266933008, 9818333008, 9818933008

تعارف

ریاستی سرکار کو یوہ تاریخی فیصلو تمام گوجری بولݨ آلا علاقاں ماتے گُجر بچاں واسطے سرکاری تے غیر سرکاری سکولاں ما پہلی جماعت توں گوجری زبان ایک مضمون کا طور پر پڑھائی جے گی، بڑو اہم قدم ہے پر اس فیصلہ نا عملی طور لاگو کرن واسطے پہلی شرط گوجری قاعدو تے گوجری کی پہلی کتاب تیار کرنو تے شائع کرنو تھو۔ یوہ اہم مسئلو جموں وکشمیر بورڈ آف سکول ایجوکیشن نے اپنے ذمے لے کے مُچ گھٹ عرصہ ما بخوبی تے خوش اسلوبی سنگ انجام دِتو۔ دُوجی ضروری شرط ہے اسکولاں ما گوجری پڑھان آلاں اُستاداں کی دستیابی۔ اس مسئلہ کا حل واسطے اسٹیٹ بورڈ آف اسکول ایجوکیشن گوجری بولݨ تے پڑھݨ آلا موجودہ اُستاداں واسطے ورکشاپ منعقد کر کے تربیت دین کا انتظام کرے گو۔ اِن ورکشاپاں ما گوجری پڑھان توں علاوہ گوجری رسم الخط بارے پوری جانکاری دِیتی جے گی۔

اسٹیٹ بورڈ آف اسکول ایجوکیشن ڈاکٹر جاوید راہیؔ کو مُچ شکر گزار ہے جنہاں نے کُجھ ہی دِناں ما ورکنگ ڈرافٹ تیار کیا۔ تے چوہدری محمد منشا خاکیؔ کو وی بہت مشکور ہے کہ اُنہاں نے اِس سلسلہ ما پُورو تعاون دِتو۔ بورڈ ڈپٹی ڈائریکٹر اکیڈمکس تے کو وی مشکور ہے۔ نال ہی گرافک ڈیزائنر ہوراں کو وی خاص کر شکر گزار ہے جن کی ذاتی کوشش تے محنت کا نتیجہ ماں گوجری کی یاہ پہلی کتاب اِتنا کھھٹ ویلا ما سامنے آسکی۔ اس سارا کم نا سر انجام دین ما محترمہ کنیز فاطمہ ڈائریکٹر اکیڈمک L جوائنٹ سیکرٹری پبلی کیشن) کی ذاتی دلچسپی تے پُر خلوص کوششاں کو وی بڑو دخل ہے۔

یاہ کتاب مھاری پہلی کوشش ہے، اس ما کُجھ کمیں تُرٹیں رہ گئی ویں گی، اس نا پڑھ کے نہ صرف اپنی قیمتی رائے نا؛ نوازیو بلکن جے کدے کُجھ غلطی رہ گئی ویں گی اُن کی شناخت کر کے ہم نا ضرور دسیوتاں جے اگلا ایڈیشن ما اس سلسلہ ما ضروری ترمیم تے اضافا کیا جا سکیں۔

پروفیسر ظہور احمد ژاٹ

(چیئرمین بورڈ)

پہلی گل

گوجری زبان نا بولنؔ تے پڑھنؔ لکھنؔ آلاں واسطے یاہ فخر تے خوشی آلی گل ہے۔ جے دوجی مقامی زباناں کے نالؔ نالؔ گوجری زبان ناوی نصاب ما شامل کرنؔ کو ریاستی حکومت نے اہم تاریخی فیصلو لیؔو۔ یاہ وقت کی ضرورت وی ہے تے گوجری بولنؔ آلاؔں کی حوصلہ افزائی وی کیونجے عالمی سطح پر اس حقیقت نا تسلیم کیو گیو ہے۔ جے ماں بولی (مادری زبان) بچہ نا ہر طرحیا کو علم سکھانؔ واسطے بہترین ذریعو ہے۔ تے خاص طور پر بنیادی سطح کی تعلیم واسطے مادری زبانؔ اس گلوں وی فائدہ مند ہے جے ایک تے بچہ نا اپنی میراث اپنی ثقافت تے اپنا تمدّن بارے جانکاری مِلے۔ دوجے وہ کسے قسم کا احساس کمتری یا برتری کو شکار نہیں ہوسیں............ایسو ماحول بچہ واسطے ہر لحاظ نال مفید ثابت ہوے گو۔

وقت کا اس تقاضا نا پورو کرتاں ایک جذبہ کے تحت ریاستی حکومت نے جموں وکشمیر ماں بولی جانؔ آلی اکثر زباناں نا پرائمری سطح توں اسکولاں ماں پڑھان کو فیصلو لیو تے ان ما گوجری زبان وی شامل ہے۔

اس کتاب نا تیار کرنؔ واسطے بورڈ آف اسکول ایجوکیشن نا اس سلسلہ ما پہلاں ایک ورکنگ ڈرافٹ تیار کرنو پیو تے پھر اُس پر ورکشاپ منعقد کر کے آخری شکل دِتی گئی بورڈ اِن تمام ممبراں کو بے حد مشکور ہے جنہاں نے اس کتاب کا تیار کرن ما اپنو تعاون دِتو۔

مؤلفین

نوٹ: اُپر شکلاں ما دسی وی چیزاں کا ناں اس طرح سمجھایا جائیں کہ جا تکاں ناں منہ زبانی یاد ہو جائیں تے (ا) حرف کی بھُوم ہو جائے۔

نوٹ: تصویراں کے ذریعے چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تے (ب) کی کنّی کنّی شکل سمجھائی جائیں۔

نوٹ: شکلاں کے ذریعے طلبا نا بھ کی آواز سمجھائی جائے نالے اِن کیں مختلف صورتاں کی بھؤم کرائی جائے۔
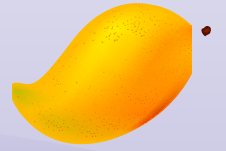
نوٹ: شکلاں کے ذریعے چیزاں کا ناں اس طرح یاد کرایا جائیں تاں جے جاتک حرف ناسیاںؔ لیں تے فِر اس کی لکھائی کنّی کنّی صورت ما ذہن نشین کرائی جائیں۔
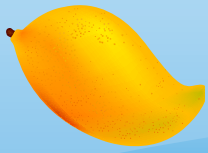
نوٹ: شکلاں ما دسی گئی چیزاں کا ناں مُڑ مُڑ کے یاد کرایا جائیں تانجے حرف کی شکل کے نالٗ اس کی آواز سکھی جا سکے نائے اس کا لکھنٗ کا مختلف ڈھنگ سمجھایا جا سکیں۔

نوٹ: اُپر دِتی شکلاں نا سیانڑ واسطے بچاں نا کہیو جائے تا نجے ان کی بھُوم ہو جائے تے آواز سمجھائی جائے تے ’’ت‘‘ کیں کنّی کنّی صورت ذہن نشین کرائی جائیں۔
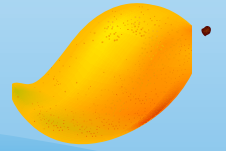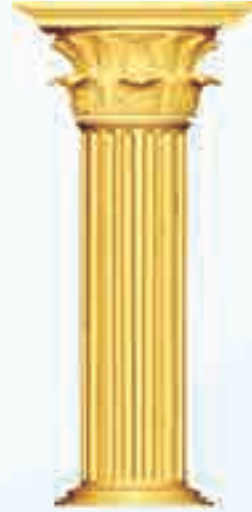
نوٹ: شکلاں ما دسی گئی چیزاں کی بھُوم تیں بعد ''تھ'' کی آواز تے لکھن کا مختلف ڈھنگ سمجھایا جائیں۔

نوٹ: اُپر دِتی وی شکلاں کے ذریعے چیزاں کی بھوم کرائی جائے شکل بجھن تے بعد ''ٹ'' کی آواز تے لکھائی ما اس کی کنّی کنّی صورت دسی جائیں۔

نوٹ: شکلاں کی پچھان تیں بعد ''ٹھ'' کی آواز تے اس کی لکھائی کی مختلف شکل سمجھائی جائیں۔

نوٹ: ''ث'' ما گوجری لفظاں کی کمی ہے۔آجا کے میوہ کا معنیٰ ماں ایک لفظ کدے کدائیں بولیو جائے۔فر بھی اس کی شکل تے آواز سمجھائی جائے کیوں جے عملی طور لکھتاں ماں عربی کا الفاظ ثبوت،ثابت،ثناء تے ثواب وغیرہ برتیا جائیں۔

نوٹ: اُپر دِتی وی شکلاں کے ذریعے چیزاں کی بھُوم کرائی جائے۔تلفظ دسیو جائے تے نالے ''ج'' کی کنّی کنّی صورت سمجھائی جائیں۔
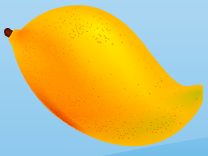
نوٹ: اُپر دِتی وی شکلاں کے ذریعے بچہ نا زبانی چیزاں کا ناں دسیا جائیں۔ نالےؔ ''جھ'' کو گوجری تلفظ سمجھایو جائے۔ جھ
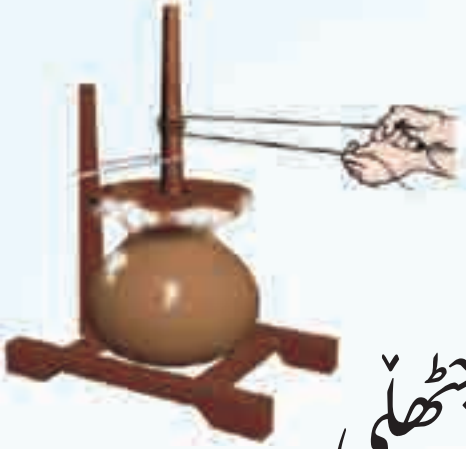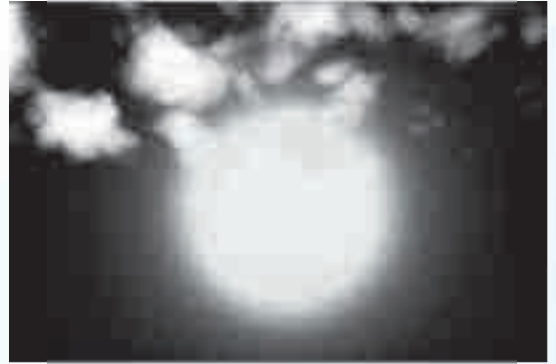
نوٹ: اُپر دِتی وی شکلاں کے ذریعے چیزاں کی بچھانٓ تیں بعد ''چ'' کی بکھ بکھ صورت تے تلفظ ذہن نشین کرایو جائے۔

نوٹ: اُپر کی شکلاں کے ذریعے چیزاں ناسیاݨ تے بعد لفظ خوب دہرایا جائیں تانجے "چھ" تے اس کی بکھ بکھ صورت بچہ نا سمجھ ماں آجائیں۔

نوٹ: اُپر دِتی وی شکلاں کے ذریعے چیزاں کی پچھانؔ کے ناؔل ناؔل حرف ''ح'' کی بھُوم کرائی جائے۔

نوٹ: اُپر دِتی وی شکلاں کی پچھان تیں بعد ان کی مشق کرائی جائے تانجے ''خ'' کی بھُوم ہو جائے تے بچہ نا اس کی کنّی کنّی شکل سمجھ آ جائیں۔

نوٹ: اُپر کی شکلاں کے ذریعے چیزاں کا ناں دہرا کے بچاں نا سمجھایا جائیں۔ تانجے اناں نا ''د'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔

نوٹ: اُپر دِتی گئی شکلاں کے ذریعے چیزاں کا ناں زبانی یاد کرایا جائیں نالے ''دھ'' کو گوجری تلفظ یعنی دھ بخوبی سمجھایو جائے۔ تاں جے طلباء کی دھ کی صورت تے اس کی آواز سمجھ سکیں۔

نوٹ: اُپر دِتی گئی شکلاں کے ذریعے بچاں نا چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تاں جے وہ ''ڈ'' کی صورت تے آواز ناذہن نشین کرسکیں۔

نوٹ: اُپر دِتی شکلاں کے ذریعے چیزاں کا ناں بچہ نا سکھایا جائیں، تے ''ڈھ'' کی شناخت گوجری کا مخصوص تلفظ یعنی ڈھ نا ذہن میں رکھ کر کرائی جائے۔ تاں جے بچہ ''ڈھ'' کی صورت تے اس کو گوجری تلفظ سمجھ سکیں۔
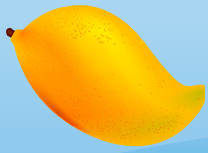
نوٹ: شکلاں کی مدد ناں بچہ نا چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تاں جے حرف ''ذ'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔

نوٹ: شکلاں کی مدد ناں بچہ نا چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تان جے حرف ''ر'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔

نوٹ: ''ڑ'' ایک ایسو حرف ہے جس تیں کوئے لفظ شروع نہیں ہوتو پر لفظ کا درمیان ماتے اخیر ما اکثر برتیو جائے اس واسطے اس کی صورت تے آواز بچاں ناسمجھائی جائے۔

نوٹ: شکلاں کی مدد نالؔ بچہ ناچیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تان جے حرف ''ز'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔

نوٹ: ''ژ'' کی پچھان کے نالؔ نالؔ اس کو تلفظ وی بچاں نا سمجھا یو جائے۔
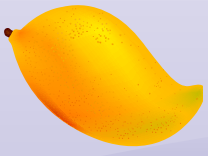
نوٹ: اُپر دتی گئی شکلاں کی مدد ناں بچاں نا چیزاں کا ناں زبانی پڑھایا جائیں۔ تا نجے انھاں نا حرف ''س'' تے اس کی لکھائی ماں مختلف صورت سمجھ ماں آ جائیں۔

نوٹ: اُپردتی گئی شکلاں کے ذریعے بچاں ناچیزاں کاناں زبانی پڑھایا جائیں تانجے حرف، ش کی آواز تے لکھائی ماسمجھ ما آسکیں۔ اس کیں مختلف صورت سمجھ ما آسکیں۔

نوٹ: شکلاں کی مدد ناݪ بچہ نا چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تاں جے حرف ''ص'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔
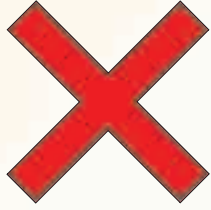
نوٹ: شکلاں کی مدد ناں بچہ نا چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تاں جے حرف ''ض'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔

نوٹ: شکلاں کی مدد نالؔ بچہ نا چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تاں جے حرف ''ط'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔

نوٹ: اُپر دتا واا الفاظاں نا خوب دہرا کے بچاں نا حرف ''ظ'' کی شناخت کرائی جائے۔

نوٹ: شکلاں کی مدد نالؔ بچہ نا چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تاں جے حرف ''ع'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔

نوٹ: شکلاں کی مدد ناں بچہ نا چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تاں جے حرف ''غ'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔

نوٹ: شکلاں کی مدد نالؔ بچہ نا چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تاں جے حرف ''ف'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔

نوٹ: شکلاں کی مدد ناں بچہ نا چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تاں جے حرف ''ق'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔
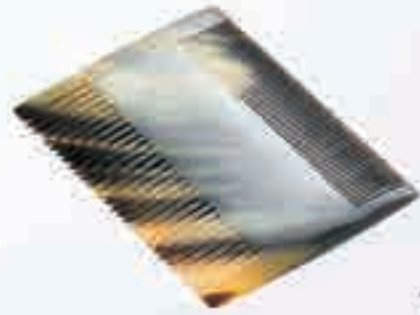
نوٹ: شکلاں کی مدد ناݪ بچہ نا چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تاں جے حرف ''ک'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔

نوٹ: شکلاں کی مدد ناں بچہ نا چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تاں بے حرف ''کھ'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔

نوٹ: شکلاں کی مدد نالؔ بچہ نا چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تاں جے حرف ''گ'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔

نوٹ: شکلاں کی مدد نال بچہ نا چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تاں جے حرف ''گھ'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔

نوٹ: شکلاں کی مددنالؔ بچہ ناچیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تاں جے حرف ''ل'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔

نوٹ: شکلاں کی مدد نال بچہ نا چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تاں جے حرف ''م'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔

نوٹ: شکلاں کی مدد نالؔ بچہ نا چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تاں جے حرف ''ن'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔

نوٹ: شکلاں کی مدد ناں بچہ نا چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تاں جے حرف ''و'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔

نوٹ: شکلاں کی مدد ناں بچہ نا چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تاں جے حرف ''ہ'' ''ھ'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔

نوٹ: شکلاں کی مدد ناں بچہ نا چیزاں کا ناں یاد کرایا جائیں تاں جے حرف ''ے'' کی آواز تے صورت ذہن نشین ہو جائے۔

گوجری پٹی
ا ب بھ پ پھ ت
تھ ٹ ٹھ ث ج جھ
چ چھ ح خ د دھ
ڈ ڈھ ذ ر ڑ ز
ژ س ش ص ض ط
ظ ع غ ف ق ک
کھ گ گھ ل لٚ م
ن نٚ و ہ ء ی ے

نوٹ: گوجری ماں ''ل'' کی معکوسی آواز ہے۔اس ''لٚ'' کے اُپر پُٹھا اُٹھ (ٚ) کے ذریعے ظاہر کیو گیو ہے۔
اُپر کا الفاظ بچاں نا ادا کرنا سکھایا جائیں۔

نوٹ: گوجری ماں ''ن'' کی معکوسی آواز ہے۔جس نا ''نٚ'' کے اُپر پُٹھا اُٹھ (ٚ) کے ذریعے ظاہر کیو گیو ہے۔
اُپر دتا گیا الفاظ خوب دہرایا جائیں۔تا نجے ''ن'' کی آواز تے صورت ذہن نشین کر سکیں۔

نوٹ: پچھلے جناں حرفاں کیں صورت دتی گئی ہیں جہڑا ات تک مختلف شکلاں کے ذریعے ہم نے سکھیا ہیں ان کی ترتیب سمجھائی جائے تے خوب یاد کروایا جائیں تا نجے بچانا یاد ہو جائیں۔

۱ اک
۲ دو
۳ تین
۴ چار
۵ پانچ
۶ چھ
۷ ست
۸ اَٹھ
۹ ناؤں
۱۰ دس

۱ اک	۲ دو	۳ ترے	۴ چار	۵ پنج	۶ چھے	۷ ست	۸ اَٹھ	۹ ناؤں	۱۰ دس
۱۱ یاراں	۱۲ باراں	۱۳ تیراں	۱۴ چَوداں	۱۵ پندراں	۱۶ سولاں	۱۷ ستاراں	۱۸ اٹھاراں	۱۹ اُنّی	۲۰ بیہہ
۲۱ اِکّی	۲۲ بائی	۲۳ تریئی	۲۴ چوبی	۲۵ پنجی	۲۶ چھبی	۲۷ ستائی	۲ اٹھائی	۲۹ اُنتری	۳۰ تریہہ
۳۱ اِکتّری	۳۲ بتّری	۳۳ تیتری	۳۴ چوتری	۳۵ پینتری	۳۶ چھتری	۳۷ ستتری	۳۸ اَٹھتری	۳۹ اُنتالی	۴۰ چالی
۴۱ اِکتالیٌ	۴۲ بتالیٌ	۴۳ ترتالیٌ	۴۴ چُرتالیٌ	۴۵ پنجتالیٌ	۴۶ چھتالیٌ	۴۷ سنتالیٌ	۴۸ اٹھتالیٌ	۴۹ انونجا	۵۰ پنجاہ
۵۱ اکونجہ	۵۲ بونجہ	۵۳ ترونجہ	۵۴ چرونجہ	۵۵ پچونجہ	۵۶ چھونجہ	۵۷ ستونجہ	۵۸ اَٹھونجہ	۵۹ اُناٹھ	۶۰ سٹھ
۶۱ اکاٹھ	۶۲ باٹھ	۶۳ تریٹھ	۶۴ چوٹھ	۶۵ پینٹھ	۶۶ چھیاٹھ	۶۷ ستاٹھ	۶۸ اٹھاٹھ	۶۹ اُنہتر	۷۰ سترّ
۷۱ اکترّ	۷۲ بترّ	۷۳ ترہتر	۷۴ چورتر	۷۵ پچترّ	۷۶ چھَیترّ	۷۷ سَتترّ	۷۸ اُٹھترّ	۷۹ اُناسّی	۸۰ اَسّی
۸۱ اِکاسی	۸۲ باسی	۸۳ ترياسی	۸۴ چُراسی	۸۵ پچاسی	۸۶ چھیاسی	۸۷ ستاسی	۸۸ اَٹھاسی	۸۹ اُنانویں	۹۰ نبے
۹۱ اکانویں	۹۲ بانویں	۹۳ تریانویں	۹۴ چرانویں	۹۵ پچانویں	۹۶ چھیانویں	۹۷ ستانویں	۹۸ اٹھانویں	۹۹ نڑینویں	۱۰۰ سو

نوٹ